ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ МЕНЗЕЛИНСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МИНЗӘЛӘ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

10.12.2019 г.Мензелинск № 1136

Минзәлә муниципаль районында
2019-2021 елларга мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең өлкән баскычында һәм гомуми белем алуның башлангыч баскычында белем алучылар өчен
“БАЛАЧАК АКАДЕМИЯСЕ”
өстәмә белем бирү үсеш программасын
раслау турында

1. Минзәлә муниципаль районында 2019-2021 елларга мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең өлкән баскычында һәм гомуми белем алуның башлангыч баскычында белем алучылар өчен “БАЛАЧАК АКАДЕМИЯСЕ” өстәмә белем бирү үсеш программасын расларга.
2. Гамәлдәге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Минзәлә муниципаль районы Башкарма комитеты Җитәкчесе урынбасары Н.Г.Бикеевага йөкләргә.

Җитәкче К.Р. Нәҗмиев

Минзәлә муниципаль районында
2019-2021 елларга мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең өлкән баскычында һәм гомуми белем алуның башлангыч баскычында белем алучылар өчен өстәмә белем бирү үсеш программалары

ПАСПОРТЫ

Программа аталышы	Минзәлә муниципаль районында 2019-2021 елларга мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең өлкән баскычында һәм гомуми белем алуның башлангыч баскычында белем алучылар өчен өстәмә белем бирү үсеш программасы
Программаны эшкәртү өчен нигезләр	• Россия Федерациясе Конституциясе • 2012 елның декабрендәге "Россия Федерациясендә мәгариф турында"гы №273-ФЗ Федераль Законы. БМОның Бала хокуклары турында конвенциясе, 1989 ел. • 2025 елга кадәр Россия Федерациясендә Мәгарифнең милли доктринасы • Балаларга өстәмә белем бирүне үстерү концепциясе (04.09.2014 елдагы Россия Федерациясенең №1726-р күрсәтмәсе белән расланган) • "2014-2020 елларга Татарстан Республикасында мәгариф һәм фән үсеше" дәүләт программасы • "Балалар өчен алу мөмкин булган өстәмә белем" РФ проекты • Россия Федерациясе Мәгариф министрлыгының 2018 елның 9 ноябрендәге "Өстәмә белем бирү программалары буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында"гы №196 Боерыгы
Программага заказ бирүче	• ТР Минзәлә муниципаль районы Башкарма комитеты
Төп эшкәртүчеләр	• ТР Минзәлә муниципаль районының "Мәгариф бүлеге" МКУ
Программаны бергә башкаручылар	-Муса Җәлил исемендәге Минзәлә педагогия көллияте ДАҺБУ -Минзәлә муниципаль районы буенча ЭЭМның ЮХИДИ бүлекчәсе -ТР ДОСААФ Минзәлә автомобиль мәктәбе ТР Минзәлә муниципаль районының "Үзәкләштерелгән китапханәсе"

нәтиҗәләре	дәрәҗәсендә өстәмә белем бирү программаларына җәлеп итү; - мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының белем алучыларның техник, театраль эшчәнлеге, хореография, полилингваль белем бирү, юл йөрү кагыйдәләрен өйрәнү, физкультура һәм спорт белем бирү программалары буенча өстәмә белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыруга лицензия алу; - яңа уку планнарын тормышка ашыру кысаларындаөстәмә белем бирү программаларын индерү буенча шәһәр һәм район белем бирү оешмалары белән үзара аралашу һәм хезмәттәшлек оештыру, гомуми белем бирү программаларын һәм өстәмә белем бирү программаларын интеграцияләү, белем алучыларның буш вакытын оештыруда мәктәпләр белән хезмәттәшлекнең яңа формаларын куллану һәм кызыксынулар буенча берләшмәләрдә аларны системалы дәресләргә җәлеп итү; - бюджеттан тыш чараларны җәлеп итү механизмын камилләштерү: предприятиеләрнең, коммерцияле структураларның хәйрия акчаларын, хәйриядән кергән акчаларны җәлеп итү; учреждениеләрдә попечительлек эшчәнлеген үстерү;
Программаның үтәлешенә контрольне оештыру системасы	Текстлы отчѐтлар, сайтларда һәм массакүләм мәгълүмат чараларында публикацияләр, эш тәҗрибәсе белән уртаклашу

Өстәмә белем бирү үсешенең концептуаль нигезләре

Балаларга өстәмә белем бирүнең заманча сферасындагы эволюция белем бирү эшчәнлегендә яңа формалар, ысуллар һәм чаралар эзләү белән бәйле, ә бу практикада балаларга өстәмә белем бирү педагогикасының инновацияле потенциалын мөмкин кадәр тулырак гамәлгә ашыру өчен шартларны оештыру зарурлыгын күздә тота.

Балаларга заманча өстәмә белем бирүнең төп бурычы – балага үз-үзен үстерү, үз-үзен күрсәтү, үз-үзен оештыру, иҗат өчен шартлар тудыру, аңа тормышта (шәхси, социаль һәм һөнәри) үз-үзен табуда ярдәм итү.

Балаларга өстәмә белем бирүне модернизацияләү сәясәтенең максаты балаларны һәм яшьләрне җәмгыятьнең социаль-иктисадый, сәяси, фәнни-техник, мәдәни тормышына актив җәлеп итү, кеше ресурсларының көндәшлеккә сәләтлелеген тәэмин итүдән гыйбарәт. Балаларга өстәмә белем бирү системасындагы үзгәрешләр белем бирү эшчәнлегенең сыйфатын күтәрүгә төгәл юнәлгәнлек белән системалы фәнни-методик ориентирларга нигезләнергә тиеш.

Өстәмә белем бирү бүгенге көндә дәүләт, шәһәр, район, төбәк, һөнәри берләшмәләр (шул исәптән, педагогик), ата-аналар кебек күптөрле төркемнәрнең мәнфәгатьләре кисешә торган өлкәгә әверелә.

Өстәмәлелек идеясе мәгарифне киң социаль-мәдәни контекстына кертү, ә өстәмә белем бирүнең үзен район үсешенә карата тикшерү зарурлыгына бәйле рәвештә карала башлый.

Бүгенге көндә балаларга өстәмә белем бирү катлаулы чор кичерә.

Кабул ителгән ФГОС якын килүләр өстәмә белем бирүгә турыдан-туры тәэсир итә.

Мәгарифкә ФГОС индерү балаларга өстәмә белем бирүне иярчен (икенчел) буларак кабул итү стереотибын җимерергә, ә бу балага белем бирү, тәрбия һәм үсешне бердәм процесска берләштерү мөмкинлегенә объектив рәвештә ия булуын аңлатырга ярдәм итә ала.

	-С.Өметбаев исемендәге Минзәлә татар дәүләт драма театры - ТР Минзәлә муниципаль районының Минзәлә шәһәре РМЙ МБУК -ТР, Минзәлә шәһәре Балалар иҗат йорты МБУ БО -ТР Минзәлә муниципаль районының “Юбилейный”Спорт мәктәбе” МБУ - Балалар сәнгать мәктәбе
Программада катнашучылар	Минзәлә муниципаль районының мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, 1 нче, 2 нче, 3 нче урта мәктәпләр МББУ, “Гимназия” МББУ.
Программаны гамәлгә ашыру срогы	2019-2021 еллар
Программаның максаты	Балаларга өстәмә белем бирүне үстерү тактикасын, стратегиясен эшкәртү, һәр гражданинның, җәмгыятьнең заманча ихтыяҗларына, икътисад үсеше таләпләренә тәңгәл килүче сыйфатлы өстәмә белемнең мөмкинлекләрен күтәрү өчен шартлар тудыру
Программаның бурычлары	- үзгәрүче тормыш шартларына балаларның социаль адаптация дәрәҗәсен үзгәртү; - балаларның уңышлы социальләшүе; - тәрбияләнүчеләрнең мөстәкыйль гражданлык, әхлакый сайлавына, шәхси иҗади үзмәшгульлеккә әзерлекне формалаштыру; - социаль җаваплылык күрсәтү, аңлы тормыш билгеләнеше һәм һөнәр сайлау; - сәләтле балаларга, талантлы яшьләргә ярдәм, аларны ачыклау системасын камилләштерү; - өстәмә белем бирү системасы үсешендә ведомствоара хезмәттәшлекне тәэмин итү; гаилә һәм район җәмәгатьчелеге белән социаль партнерлыкны активлаштыру; -өстәмә белем бирүне, шул исәптән,белем бирү оешмаларының өстәмә гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруга җәлеп итү юлы белән авыл җирлегендә яшәүчеләр өчен, шулай ук спорт, мәдәният, фәнни оешмалар, иҗтимагый оешмалар һәм икътисадның реаль секторы оешмаларын һәркем ала алырлык итүне күтәрү; - белем алучыларның техник, театраль эшчәнлеген, хореографияне, полилингваль белем бирүне, юл йөрү кагыйдәләрен өйрәнүне, физкультура һәм спортны үстерү; -конкурслар һәм олимпиадалар системасын үстерү юлы белән сәләтле балаларга ярдәм йөзеннән инновацияле мәйданчыклар формалаштыру; - педагогларның квалификациясен күтәрү һәм һөнәри яктан кабаттан әзерләү; -педагогларның һәм өстәмә белем бирү өлкәсендә башка катнашучыларның һөнәри осталыгын һәм компетенция дәрәҗәсен үстерү; -инфраструктураны, балаларга өстәмә белем бирү җиһазларын һәм белем бирү чараларын яңарту; -балалар бакчасы-мәктәп күчә баруын гамәлгә ашыру
Программаның көтелгән	- 5 яшьтән 8 яшькә кадәр балаларның кимендә 85%ы

Минзәлә муниципаль районында
2019-2021 елларга мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең өлкән баскычында һәм гомуми белем алуның башлангыч баскычында белем алучылар өчен
“БАЛАЧАК АКАДЕМИЯСЕ”
өстәмә белем бирү үсеш программасы

Минзәлә - 2019 ел.

Балаларга өстәмә белем бирү яңа ФГОСны гамәлгә ашыру өчен мәктәпкә күп нәрсә бирә ала:
-баланың шәхси һәм метапредмет нәтиҗәләренә ориентлашкан белем алу маршрутын шәхсән төзү мөмкинлеген;
- эшчәнлек төрләрендә (сәнгать, техник, спорт, полилингваль, театр, Юл йөрү кагыйдәләре) балаларга өстәмә белем бирүнең тар юнәлешләрендә белгечләрне;
-өстәмә белем бирү программаларын һәм дәрестән тыш эшчәнлекне сыйфатлы гамәлгә ашыру өчен матди-техник базаны;
-гомуми һәм өстәмә белемне интеграцияләү процессларына методик ярдәм күрсәтү, иҗади мөмкинлекләрне үстерүнең, профильле белем бирүнең уникаль педагогик технологияләре;
- сәләтле балаларга һәм башка категориягә керүче балаларга (авыр, сәламәтлек буенча мөмкинлекләре чикләнгән) ярдәм итү мөмкинлекләре; социумда эшләү мөмкинлекләре, балаларның социаль иҗаты; балаларның каникуляр вакытын оештыру; рухи-әхлакый тәрбия, сәламәт яшәү рәвешен , балалар үзидарәсен, коррекцион эш, мохитның негатив күренешләрен профилактикалау мөмкинлекләре.
Заманча этапта балаларга өстәмә белем бирүне үстерү факторлары түбәндәгеләр:
- балаларга өстәмә белем бирү эчтәлеген камилләштерү;
- балаларга өстәмә белем бирү системасында инновацияле эшчәнлек;
-балаларга өстәмә белем бирүгә комплекслы якын килү;
- мәгълүмати һәм программа-методик тәэмин ителеш;
- балаларга база, һөнәри һәм өстәмә белем бирүне интеграцияләү;
- фәнни-педагогик иҗат;
- өстәмә белем бирү учреждениеләре җитәкчеләренең һәм педагогларының һөнәри осталыгын күтәрү;
- балаларга өстәмә белем бирү белән идарә итүне камилләштерү.
Өстәмә белем бирү муниципаль системасын үстерү “заманча социаль-икътисадый шартларда шәхес өчен һәм җәмгыять өчен роле кискен артучы өзлексез белем бирү системасы звеносы, белем бирү системасын камилләштерүнең гомуми стратегиясенең аерылгысыз компоненты” булып тора.
Заманча социаль-икътисадый шартларда ведомствоара һәм эчке ведомство дәрәҗәсендә ресурслар кооперациясе принципларын һәм механизмнарын файдалану, фән, мәдәният, спортның төрле тармакларыннан югары квалификацияле белгечләрне җәлеп итү, җәмгыятьнең даими үзгәрүчән ихтыяҗлары һәм стабиль булмаган икътисадый үсеш шартларында дәүләтнең артып торучы ихтыяҗлары нигезендә программа кырын һәм матди-техник базаны яңарту чиксез зарур.
Килеп туган шартларда асылда барлыкка килгән практика буенча өстәмә белем бирүнең ике перспектив моделен методик яктан һәм сак эшкәртү зарур булып тора – “белем бирү пространствосын интеграцияләү: мәктәптә өстәмә белем бирү һәм класстан тыш эшчәнлек” һәм “мәктәптән тыш өстәмә белем бирү”.
Моның өчен кызыксынган барлык якларның катнашуы, көчләрнең һәм ресурсларның консолидациясе, максатларны һәм бурычларны төгәл кую, механизмнарны билгеләү һәм чынлыкта тиешле шартлар тудыру таләп ителә, ә бу үз чиратында иң яхшы традицияләрне саклап, балаларга өстәмә белем бирүнең яңа сыйфатлы дәрәҗәсенә күчү һәм замана таләпләренә лаеклы җавап бирү мөмкинлеге бирә.

Илдә баручы социаль-икътисадый үзгәрешләр балаларга өстәмә белем бирү ролен актуальләштерделәр һәм замана таләпләре һәм җәмгыять ихтыяҗлары нигезендә аны камилләштерү зарурлыгы шартын куйдылар. Белем бирүнең муниципаль системасында балаларга өстәмә белем бирүне үстерү бурычларын билгеләргә ярдәм итүче төп идеяләр:

•

балаларның барлык төркеме һәм барлык катламнары өчен сыйфатлы өстәмә белем бирү мөмкинлеген тәэмин итү;

•

мөмкинлекләр киңлеге һәм үсешнең хосусый траекториясен сайлау буларак белем бирү хезмәтләренең киң спектрын күрсәтү;

•

гомуми белем бирү мәктәпләре базасында бердәм белем бирү киңлеген булдыру өчен гомуми һәм өстәмә белем бирүне интеграцияләү;

•

үсеш алган инфраструктуралы һәм югары дәрәҗәдә белем бирү программаларын гамәлгә ашыруга ориентлашкан балаларга өстәмә белем бирү оешмаларының яңа типларын булдыру хисабына көндәшлеккә сәләтле белем бирү мохитын активизацияләү.

Балаларга өстәмә белем бирү гомуми белем бирү системасын “тулыландырырга”, аны яхшыртырга һәм танып белү мотивациясен тәэмин итеп, “бөтен гомер буена укырга” күнекмәсен формалаштыру һәм шәхес үсешенең белем бирү траекториясен ирекле сайлау мөмкинлеге биреп, белем бирү альтернативалары системасын шулай төзергә мөмкинлек бирә.
Өстәмә белем бирү үсеше Концепциясе нигезендә, өстәмә белем бирүнең муниципаль системасы үсешенең төп юнәлешләренә түбәндәгеләрне кертергә була:

1. Балаларның барлык катламы һәм төркемнәре өчен өстәмә белем бирүнең һәркем алырлык булуын һәм сыйфатын тәэмин итү.

Балаларга өстәмә белем бирү өлкәсендә иң яхшы традицияләрне саклау нигезендә һәм халыкның үзгәрүчән ихтыяҗы нигезендә эшчәнлекнең төрле юнәлешләре буенча социаль гарантияләрне тәэмин итү бүгенге көндә белем бирү сәясәтенең өстенлекле юнәлешләренең берсе булып тора.
Система һәрбер балага эшчәнлек юнәлеше төрен, программа профилен, аны үзләштерү вакытын һәм педагогны ирекле сайлауда тигез мөмкинлекләр тәэмин итүче җитәрлек шартларны тудыру һәм үтәүне таләп итә.
Укучыларны өстәмә белем бирү программалары белән колачлавын күтәрү исәпкә алуның яңа механизмнарын, мониторингның электрон чараларын, ә иң мөһиме, статистик исәпкә алуның үтәкүренмәле кагыйдәләрен белем бирү оешмасы дәрәҗәсендә дә, район дәрәҗәсендә дә иңдерелүен таләп итә.
Сыйфат һәм хезмәтләр спектры турында объектив күзаллау булдыру өчен аның үсешенең актуаль юнәлешләре буенча сыйфатның мониторинг тикшеренүләре системасын оештыру файдалы.

2. Балаларга өстәмә белем бирүнең эчтәлеген, формаларын һәм технологияләрен балаларның кызыксынуы гаиләнең һәм җәмгыятьнең ихтыяҗлары нигезендә яңарту.

Балаларга өстәмә белем бирүнең эчтәлеген, формаларын һәм технологияләрен төбәкнең социаль-мәдәни, икътисадый, сәяси үсеше нигезендә яңарту дәүләтнең белем бирү сәясәтенең әһәмиятле юнәлеше булып тора: әлеге өлкәне модернизацияләү яңа өстәмә гомуми белем бирү программаларын эшкәртү һәм гамәлгә ашыру хисабына, шулай ук мәгълүмати технологияләр куллану, эшчәнлекне оештыруның дистанцион һәм челтәрле формалары хисабына югары технологияле белем бирү мохиты булдыру аша башкарыла.
Белем бирү процессында кулланыла торган өстәмә белем бирүнең эчтәлеге, формалары һәм технологияләре укучының культуралы һәм мөстәкыйль шәхесе барлыкка килсен өчен күп үлчәүле, вариатив, ирекле киңлек булдыруга ориентлашкан булырга тиеш.
Ә яңа буынның өстәмә белем бирү программалары үзләре төрле дәрәҗәдә катлаулы булырга һәм педагогка балалар төркеме яки аерым бала белән эшләү өчен оптималь вариант табарга мөмкинлек бирергә тиеш.
Әлеге юнәлешне гамәлгә ашыру шул исәптән үз эченә:

1) өстәмә белем бирүне күрсәтү буенча хезмәтләр эчтәлеген яңартуны тәэмин итү механизмнарын формалаштыру, аларның халыкның ихтыяҗына һәм район үсеше бурычларына тәңгәл килүе, белем бирү процессының нәтиҗәлелеген күтәрүне ала, ә төгәлрәк:
• нәтиҗәле ведомствоара һәм ведомство эчендәге үзара бәйләнешне оештыру нигезендә өстәмә белем бирүнең эчтәлеген, формаларын һәм технологияләрен яңарту;

• укучыларны районның барлык мәдәни-белем бирү ресурсларын, алдынгы Россия һәм халыкара тәҗрибәсен кулланып, өстәмә белем бирү өлкәсенә җәлеп итү;
• шәһәр дәрәҗәсендәге олимпиада, конкурслар, смотр, ярышлар призерлары һәм (яки) җиңүчеләр булган балалар санын арттыру өчен шартлар тудыру;
• тирәнтен өйрәнү дәрәҗәсендәге өстәмә белем бирү программаларын эшкәртү һәм иңдерү;
2) районда хемәтләрнең база пакетын тәэмин итүче өстәмә белем бирүнең вариатив модельләрен гамәлгә ашыру, өстәмә белем бирүнең эчтәлеген халыкның ихтыяҗлары һәм район үсеше бурычлары нигезендә яңарту, ә төгәлрәк:
• өстәмә белем бирү өлкәсендә хезмәт күрсәтү моделен эшкәртү һәм гамәлгә ашыру, шул исәптән, сәләтле балалар һәм социаль яктан якланмаган гражданнар өчен, сәламәтлеге чикләнгән балалар өчен һәм инклюзив өстәмә белем бирү өчен;
• өстәмә белем бирү системасының инновацияле потенциалын гамәлгә ашыру өчен белем бирү кластерларын булдыру;
• өстәмә белем бирү буенча белем бирү хезмәтләрен күрсәтүгә шәхси оешмаларны җәлеп итү өчен шартлар тудыру;
• белем бирүнең, каникул вакытында балаларны ял иттерү һәм сәламәтләндерүнең заманча модельләрен эшкәртү һәм иңдерү.
4) мәгълүмати, телекоммуникацион технологияләр, иҗади үсеш технологияләре, үзлегеңнән өйрәнүне иңдерү; дистанцион, читтән торып, көндезге-читтән торып белем алу формаларын иңдерү;
5)академик һәм иҗади сәләтлелеккә ярдәм итү формаларын үстерү.

3.Дәүләт ярдәме һәм инвестицияле җәлеп итүчәнлекне арттыру хисабына балаларга өстәмә белем бирүнең заманча инфраструктурасын булдыру.

Дәүләт белем бирү сәясәте белем бирү оешмасының тышкы кыяфәте формасы буенча да, эчтәлеге буенча да үзгәрергә тиешлегенә ориентлаштыра.
Өстәмә белем бирүнең заманча инфраструктурасын формалаштыру балаларның шәхси ихтыяҗларын тәэмин итүгә, компетентлы, шәхси ориентлашкан якын килүгә юнәлтелгән булырга тиеш, бу белем бирү процессын заманча белем бирү чаралары белән тәэмин итүне, шулай ук балаларны укытуның уңайлы һәм имин шартларын тудыруны күздә тота.
Әлеге юнәлешне гамәлгә ашыру шул исәптән үз эченә ала:
1) заманча махсуслашкан җиһаз сатып алу һәм техник юнәлешне үстерү өчен инфраструктура булдыру: робототехника, хореография, полилингваль белем бирү, театраль эшчәнлек, юл хәрәкәте кагыйдәләре, физкультура һәм спорт;
2) әлеге юнәлешләр буенча өстәмә белем бирү программаларын гамәлгә ашыру өчен шәһәрнең социаль-мәдәни мохитыннан максималь файдалану;
3) заманча мәгълүмати һәм телекоммуникацияле технологияләрне иңдерү нигезендә өстәмә белем бирүгә мәгълүмати озатып йөрүне камилләштерү;

4. Инновацияле активлыкны һәм иҗади инициативаны, шәхси үсешне һәм педагогик хезмәткәрләрнең үз-үзләрен үстерүләренә стимул бирүче корпоратив культура формалаштыру аша балаларга өстәмә белем бирүдә кадрлар потенциалын үстерү.

Кадрлар потенциалын үстерүгә һәм балаларга өстәмә белем бирү өлкәсендәге педагогик һәм җитәкче хезмәткәрләрнең социаль статусын күтәрүгә юнәлтелгән чаралар балаларга өстәмә белем бирүне яңарту һәм үстерүгә ярдәм итүгә ярдәм итәчәк квалификацияле кадрлар килүгә ярдәм итәргә чакырылган.

Әлеге юнәлешне гамәлгә ашыру шул исәптән түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) районның өстәмә белем бирү системасында эшләүче педагогик хезмәткәрләрнең социаль статусын күтәрү, балаларга өстәмә белем бирүче педагогик һәм җитәкче хезмәткәрләренең хезмәтенә түләү механизмын, өстәмә белем бирүдә сәләтле балалар һәм компетентлы педагогик хезмәткәрләрне саклап калу өчен рухи һәм матди стимул системасын камилләштерү;

2) балаларга өстәмә белем бирү өлкәсенә яшь белгечләрне җәлеп итү һәм аларга ярдәм итү системасын булдыру, балаларга өстәмә белем бирү учреждениеләренең җитәкче вазыйфаларына потенциаль кандидатлар резервын булдыру; кандидатларга бәя бирү һәм иң яхшыларны сайлап алу;

3) өстәмә белем педагогларының һәм белгечләренең квалификациясен алдан узып күтәрү системасын эшкәртү;

4) педагогик кадрларның фәнни-методик озатып йөрү системасын үстерү һәм белгечләр өчен электрон укыту, методик, фәнни, белешмәле базасын булдыру;

5) өстәмә белем бирү үсешенә ярдәм итүче һөнәри-иҗтимагый экспертларның һөнәри коалициясен формалаштыру;

6) балаларга өстәмә белем бирүче педагоглар өчен фәнни, укыту-методик һәм белешмәле әдәбият, вактылы матбугатны кертеп укыту-методик әдәбият виртуаль һәм электрон китапханә булдыру.

5. Балаларга өстәмә белем бирү системасының ресурс потенциалын камилләштерү

Балаларга өстәмә белем бирү системасын үстерү оештыру, кадрлар, фәнни, программа-методик, матди-техник характердагы тулы бер бурычларның уңышлы хәл ителүенә бәйле.

Балаларга өстәмә белем бирү системасы үсешенә бүлеп бирелгән чараларны сарыф итүнең нәтиҗәле юлларыннан файдаланырга, бу төр белем бирүгә адреслы ярдәм итү системасын булдырырга кирәк.

Әлеге юнәлешне гамәлгә ашыру шул исәптән түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) балаларга өстәмә белем бирүгә норматив финанслау механизмнарын үстерү, балаларга өстәмә белем бирүдә нәтиҗәле икътисадый мөнәсәбәтләр формалаштыру;

2) бюджеттан тыш чараларны җәлеп итү механизмнарын камилләштерү, балаларга өстәмә белем бирү оешмалары тарафыннан бюджеттан тыш чараларны җәлеп итүне норматив-хокукый җайга салуның социаль-икътисадый чараларын эшкәртү, өстәмә белем бирү хезмәтләре өчен кулланучыларның түләүләрен легальләштерү;

3) бюджет акчалары хисабыннан күрсәтелә торган өстәмә белем бирү буенча белем бирү хезмәтләре күләмен арттыру;

4) өстәмә белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы белем бирү оешмаларының белем бирү хезмәтләре спектрын киңәйтү һәм матди-техник базаны яңарту өчен шәхси инвесторларны җәлеп итү;

5) җиһаз һәм йорт җиһазын сатып алу, янгынга каршы чаралар комплексын гамәлгә ашыру.

Программаның этаплары һәм гамәлгә ашыру планы

№	Эшчәнлек эчтәлеге	Башкаручылар	Чама белән сроклары
2019 ел 1 этап			
1	Паспортны, проект планын раслау,	Минзәлә муниципаль	Октябрь, 2019

	финанслау чыганакларын һәм механизмнарны билгеләү	район Башкарма комитеты	
2	Проектның эшче төркемен формалаштырырга	Минзәлә муниципаль район Башкарма комитеты	Ноябрь, 2019
3	Муниципаль районда аерым юнәлешләрне үстерү буенча хезмәттәшлек турында өстенлекле проектта катнашучы һәм партнерлар арасында килешүләр төзү	Минзәлә муниципаль районының "Мәгариф бүлеге" МКУ	Ноябрь, 2019.
	Өстәмә белем бирүнең төрле дәрәҗәдәге программаларын эшкәртү һәм иңдерү, шул исәптән, авыл җирлегендә яшәүче балалар өчен дә (тиешле дәрәҗәләр буенча Программалар) «Белем бирүдә робототехника» моделе «Полилингваль белем бирү» моделе «Физкультура һәм спорт» моделе; «Хореография» моделе «Театраль эшчәнлек» моделе «ПДД» моделе	Минзәлә муниципаль районының "Мәгариф бүлеге" МКУ, төрле типтагы оешмалар, шул исәптән, һөнәри белем бирү учреждениеләре тарафыннан	октябрь-ноябрь, 2019
	Челтәрле үзара бәйләнеш формасында хезмәттәшлек программасын эшкәртү һәм гамәлгә ашыру	Белем бирү оешмалары һәм һөнәри белем бирүче оешмалар арасында, шул исәптән, спорт һәм мәдәният, иҗтимагый оешмалар арасында	ноябрь-декабрь, 2019
	Педагогларны кабаттан әзерләү, квалификацияне күтәрүне һәм һөнәри яктан кабаттан әзерләүне уздыру	«Мәгариф бүлеге» МКУ Һөнәри белем бирү оешмалары	Бөтен чор дәвамында
2020 ел 2 этап			
	Юнәлешләр буенча пилот проектларын Гамәлгә ашыру һәм Озатып йөрү: «Белем бирү буенча робототехника» моделе «Инглиз теле» моделе «Физкультура һәм спорт» моделе; «Хореография» моделе «Театраль эшчәнлек» моделе; «ПДД» моделе		
	Сәләтле балаларны ачыклау һәм ярдәм итү	Районның мәгариф бүлеге	Бөтен чор дәвамында
	WorldSkills һөнәри чемпионатында катнашуга балаларда һөнәри ориентация формалаштыру		
	Төрле дәрәҗәдәге конкурсларда, олимпиадаларда катнашу		
	Өстәмә белем бирү өлкәсендә белем бирү хезмәтләренең бердәм мәгълүмати базасын формалаштыру		
	Инфраструктураны, җиһазларны һәм өстәмә белем бирү чараларын яңарту		
	Балаларга өстәмә белем бирү		

	учреждениеләре базасында проектлауны, заманча инновацияле технологияләрне җәлеп итеп, педагоглар белән актив методик эшнең төрледән-төрле формаларын уздыру		
	Төбәктә һәм конкурс хәрәкәтендә инновацияле эшчәнлектә катнашырга балаларга өстәмә белем бирү бүлекләре булган гомуми белем бирү оешмаларының һәм балаларга өстәмә белем бирү учреждениеләренең педагогик һәм идарә итү хезмәткәрләренә стимул бирү.		
	- белем бирү программалары буенча өстәмә белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыруга мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының лицензия алуы		
2021 ел 3 этап			
	Гамәлгә ашыруның барлык этапларында гомуми белем бирүче өстәмә программаларның үтәлеш мониторингы	“Мәгариф бүлеге” МКУ	
	Өстенлекле проектны гамәлгә ашыру нәтиҗәләрен чыгару		

Программаны гамәлгә ашыру механизмы

1. Программаны гамәлгә ашыру җаваплы башкаручы һәм Программаны бергәләп үтәүчеләр белән берлектә гамәлгә ашырыла.

2. Программаның үтәлешенә җаваплы зат:

1) Программа проектын эшкәртүне, аны бергәләп башкаручылар белән килешшенүне тәэмин итә;

2) Программа структурасын, шулай ук бергәләп үтәүчеләр исемлеген формалаштыра;

3) Программаны бергәләп башкаручылар белән берлектә чараларны үтәүнең мөмкин булган срокларын, финанслау күләмен һәм чыганакларын килешенә;

4) Программага экспертиза уздыруны билгеләнгән тәртиптә тәэмин итә;

5) Программаның үтәлеше өчен кирәкле норматив хокукый актларны үз вәкаләтләре чикләрендә эшкәртә;

6) Программаны гамәлгә ашыруны оештыра, Программа күрсәткечләренең максатчан күрсәткечләренә ирешү, шулай ук гамәлгә ашыруның ахыргы нәтиҗәләрен кертә һәм җаваплылык тота;

7) чираттагы финанс елына һәм план чорына программа чаралары исемлеген әзерли һәм аныклый, программа чаралары буенча чыгымнарны, шулай ук Программаны гамәлгә ашыру механизмын аныклый;

8) Программага үзгәрешләр кертү өчен барлык кирәкле барлык документларны (йомыш язуы, район бюджетыннан бюджет асигнованиеләре бүлеп бирүгә (аныклауга) заявка) әзерли;

9) Программаның үз вакытында һәм сыйфатлы үтәлеше өчен җаваплылык тота, идарә итүне гамәлгә ашыра, аны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган чаралардан максатчан һәм нәтиҗәле файдалануны тәэмин итә;

10) Программаны гамәлгә ашыру барышы һәм финанс чараларыннан файдалану барышы турында отчет әзерли;

11) Программаның үтәлешен контрольдә тота.

3. Программаны бергәләп башкаручылар:
1) үз компетенциясе чикләрендә Программа чараларын гамәлгә ашыруны башкара;
2) программа чараларының сыйфатлы һәм нәтиҗәле үтәлеше, аларны гамәлгә ашыру өчен бүлеп бирегән чаралардан нәтиҗәле һәм максатчан файдалану өчен җаваплылык тоталар;
3) үз вәкаләтләре чикләрендә Программа чаралары үтәлеше өчен кирәкле норматив-хокукый актларны эшкәртәләр;
4) Программа чараларының финанслау күләмен, аны гамәлгә ашыру механизмын, шулай ук чираттагы финанс елына һәм план чорына программа чаралары исемлеген аныклау (үзгәртү) буенча тәкъдимнәрне җаваплы башкаручыга җибәрә;
5) Программа чараларын гамәлгә ашыру барышы һәм финанслау чыганаклары киселешендә финанс чараларыннан файдалану турында җаваплы башкаручыга тапшыралар.
4. Программаның үтәлеше иң беренче чиратта, Минзәлә муниципаль районы бюджеты ресурслары, шулай ук сыйфатлы күрсәткечләр һәм индикаторлар буенча Программаны гамәлгә ашыру барышын идарә итүнең нәтиҗәлелеге белән билгеләнәчәк үзвакытында һәм стабиль финанслауга бәйле.

Программаны гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә:

- Балаларга өстәмә белем бирү программалары белән 5-8 яшьлекләрне колачлау 85%ка җитәчәк (өстәмә белем хезмәтләре алучы балаларның 5-8 яшьлек гомуми балалар санына чагыштырмача авырлыгы);

•халыкның балаларга өстәмә белем бирү хезмәтләренең сыйфаты белән канәгатьләнүе артчак;

балаларга өстәмә белем бирү программалары җыелмасы һәм структурасы балалар белән эшчәнлекнең төрледән-төрле төрләре һәм формаларын эшләп карау мөмкинлеге, шулай ук шәхси белем бирү траекторияләре кысаларында максималь мобильлекне тәэмин итәчәк;

- Гаиләләр балаларга өстәмә белем бирү оешмаларына, хезмәтләренә һәм программаларга керү мөмкинлегенә ия булачак;
- балаларга өстәмә белем бирү оешмаларында белем алучыларның тикшеренү, фәнни-техник, проект-конструкторлык эшчәнлегенең заманча программаларын гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырылачак;
- эшчәнлекнең югары нәтиҗәләрен күрсәтүче өстенлекле юнәлешләр (техник иҗат, хореография, полилингваль белем бирү, театралҗ һәм спорт эшчәнлеге, юл йөрү кагыйдәләре) буенча балаларга өстәмә белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы өстәмә белем бирү педагогларының һәм әйдәп баручы оешмаларына ярдәм тәэмин ителәчәк;
- балаларга өстәмә белем бирү өчен каникуллар вакытында потенциалдан файдалануның нәтиҗәле механизмнары кертеләчәк;
- системалы рәвештә физик культура һәм спорт, техник иҗат, хореография белән шөгыльләнүче балаларның, социаль проектларда, җәмәгать эшчәнлегендә. Фестиваль-конкурс хәрәкәтендә, җәйге чорда эшкә урнашу мөмкинлеге булганнарга профильле ориентлашу программаларында катнашучы мәктәп укучыларның социальләшүендә куркынычларны киметүгә юнәлтелгән инновацияле белем бирү программаларына кертелгән балалар санын арттыру.

Мөмкин булган хәвеф-хәтәр:

-аерым программа чараларына чыгымнарны арттыру;

-программа чаралары кысаларында күрсәтү күздә тотылган хезмәтләрнең аерым төрләренә бәяләр арту һәм нәтиҗә буларак, аерым программа чараларына чыгымнарның артуы;
-кадрлар, матди-техник һәм методик тәэмин ителеш җитәрлек булмау аркасында программа бурычларын гамәлгә ашыру мөмкин булмау;
-аны яңадан торгызу экстрен чаралар кабул итүгә китерергә мөмкин булган өстәмә белем бирүнең матди инфраструктурасы таушалу;
-өстәмә белем бирү учреждениеләрен үзгәртеп кору һәм оптимальләштерү, өстәмә белем алучы белем алучылар санының кимүе;
-хезмәт хакы түбән булу сәбәпле, өстәмә белем бирү учреждениеләреннән педагогик кадрларның (аеруча ир-атларның) китүе.

“Белем бирүдә робототехника” подпрограммасын гамәлгә ашыру моделе

Мәгариф системасында инновацияле процесслар гомумән алганда системаны яңадан оештыруны таләп итә, мәктәпкәчә белем һәм тәрбия бирүгә аерым мәгънә бирелә, чөнки нәкъ шушы чорда баланың шәхес буларак формалашуына барлык фундаменталь компонентлар салына.

Мәктәпкәчә яшьтәгеләргә белем бирү, шулай ук иҗади, танып белү эшчәнлеге үсешенә мотивация формалаштыру - ФГОС кысаларында бүгенге көндә педагоглар алдында торган мөһим бурычлар шундый. Бу катлаулы бурычлар, иң беренче чиратта, белем бирүдә үзенчәлекле шартлар булдыруны таләп итә, шуңа бәйле рәвештә, конструкторлар белән эшләүгә зур әһәмият бирелә.

Балалар бакчасында конструкторлар белән эшләү һәрчак булды, әмма әгәр дә элек конструктив фикер йөртү һәм вак моториканы үстерүгә өстенлек бирелгән булса, хәзер яңа стандартлар нигезендә яңача якын килү зарур.

Лего-конструктор һәм робототехниканы иңдерүнең актуальлеге өстәмә белем бирүдә ФГОС иңдерү җирлегендә әһәмиятле, чөнки:

Мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең интеллектуаль үсеше өчен бик яхшы чара булып тора; педагогка уен режимында мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең үсешен, белем һәм тәрбияне берләштерү мөмкинлеге бирә (*уен барышында укырга һәм өйрәнергә*);

Тәрбияләнүчегә эшчәнлекнең төрле төрләрендә – уенда. Аралашуда. Конструктор белән эшләгәндә инициатива һәм мөстәкыйльлек күрсәтү мөмкинлеге бирә һ.б.лар;

уенны тикшеренү һәм экспериментлау эшчәнлеге белән берләштерә. Балага экспериментлау һәм чикләре булмаган үз хосусый дөньясын булдыру мөмкинлеге бирә.

Балалар бакчасында конструктор белән эшләү төрле яшьтәге балалар белән, аңлаешлы уен формасында, гадидән – катлаулыга принцибы буенча уздырыла.

Конструктор баш һәм кулларны бер үк дәрәҗәдә эшләүгә уята, бер үк вакытта баш миенең ике ярымшары да эшли, бу баланың төрле яклап үсешендә чагыла. Бала үзенең телдән исәпли алуын, сан составын, гади арифметик гамәлләр башкаруын сизми дә кала. Һәрвакыт үзеннән-үзе төрле ситуацияләр тудырыла: бала үзенең мавыгып төзүе турында сөйли, чөнки ул үзенең хәзинәсе турында һәркем белүен тели – болар барысы да сөйләм теленең үсеше һәм халык алдында җиңел һәм иркен сөйли белүне формалаштыра.

Программа максаты:

«ROBOlab» конструктор белән эшләү, модельләштерү һәм робототехника лабораториясе эше кысаларында Минзәлә муниципаль районының мәктәпкәчә яшьтәге балаларының конструкторлык сәләтләрен формалаштыру һәм үстерү өчен кирәкле шартларны тудырырга кирәк.

Программаның төп бурычлары түбәндәгеләр:

1. Балаларда танып белү һәм тикшеренү активлыгы, фикерләү эшчәнлегенә омтылыш формалаштыра.

2. Кулларның вак моторикасын, эстетик зәвыгын, конструктив күнекмәләр һәм белемнәрне үстерү.

3. Парлап, коллективта эш барышында балаларның коммуникатив күнекмәләрен, бурычларны дөрес бүлүне камилләштерү.

Программаны үзләштерүнең көтелгән нтиҗәләре:

- балада тикшеренү һәм иҗади-техник эшчәнлек белән кызыксыну уяна, өлкәннәргә һәм яшьтәшләренә сораулар бирә, сәбәпле-тикшерү элемтәләре белән кызыксына, техник бурычларга аңлатмаларны мөстәкыйль уйларга маташа; күзәтергә, экспериментлар ясарга омтыла;

- баланың күзаллавы үсеш алган, бу тикшеренү һәм иҗади-техник эшчәнлекнең төрле төрләре, төзелеш уенында һәм конструктор белән эшләүдә гамәлгә ашырыла; педагог ярдәме белән эшләнгән схема буенча, төрле роботлар өчен компьютерда программалар җибәрә;

- бала яшьтәшләре һәм өлкәннәр белән актив аралаша, бергәләп конструктор белән эшләүдә, техник иҗатта катнаша, төрле мәгълүмат чаралары белән эш күнекмәләренә ия;

-бала педагог ярдәмендә эшләнгән схема буенча LEGO WeDo конструкторының төп компонентлары, төп төшенчәләр белән таныш, роботлар өчен компьютерда программаларны җибәрә;

- бала LEGO WeDo конструкторының төп компонентлары, робототехникада кулланыла торган төп төшенчәләр белән таныш, шартлы һәм реаль ситуацияләрне аера, төрле кагыйдәләргә һәм социал нормаларга буйсына белә;

- балада эре һәм вак моторика үсеш алган, ул үз хәрәкәтләрен контрольдә тотарга һәм с Lego-конструктор белән эшләгәндә, алар белән идарә итә ала.

«Полилингваль белем бирү» подпрограммасын гамәлгә ашыру моделе

Гомуми белем бирү фәннәрен бер үк этапта берничә телдә: бер өлешен – туган телдә, икенчесен – рус телендә, өченче өлешен чит телдә укытуны күздә тотучы күптеллелек поликультура белем бирү полилингваль модельнең төп принцибы булып тора. Белем бирүнең башлангыч стадиясендә төп игътибар рус теле булмаган туган телгә бирелергә тиеш.

Болардан чыгып, полилингваль белем бирү моделенең белем алучыларның белем бирү эшчәнлеген сыйфатлы нигез белән тәэмин итү өчен кирәкле тел шартлары булдырырга мөмкин булуын әйтергә була.

Мондый шартларга түбәндәгеләрне кертергә була: туган һәм рус телләрен тиешле дәрәҗәдә белү, чит телләрне ныклы үзләштерү, гомуми белем бирү фәннәре эчтәлеген тулы күләмдә өйрәнү.

Төп максат – поликультуралы тел шәхесен формалаштыру, ә ул:
1) глобаль поликультуралы җәмгыятьтә актив һәм продуктив тормыш эшчәнлегенә сәләтле (ул динамикалы, үзгәрүчеләргә бәйле рәвештә, ул даими рәвештә үзгәрә, еш кына башка кешеләр белән үзара аралашу һәм хезмәттәшлекнең көтелмәгән шартлары туа);
2) башка культураларга хөрмәт һәм аңлау хисе үсеш алган (башка мәдәни берләшмәләр, аларның яшәү тәртибе һәм анда яшәү ысуллары);
3) төрле лингвистик мәдәни төркем вәкилләре буларак, кешеләр белән тынычлыкта һәм килешенеп яши белә (мөстәкыйльлек, инициативалылык, бәйсезлек, үз язмышы һәм башкалар язмышы өчен җаваплылык).
Бурычлар: 1. Коммуникатив компетенция формалаштыру. Сөйләм күнекмәләрен үстерү (аудио аша, сөйләү, уку, язу).
2. Туган һәм чит телләрдә сөйләп аралашу культурасын формалаштыру.
3. Укучыларның тел өйрәнә торган илләрнең социаль-мәдәни үсешен һәм мирасын, яшәү рәвеше һәм стиле белән танышуны үз эченә алган илләр турында белемнәрне киңәйтү һәм тирәнәйтү, туган мәдәният белемнәрен тирәнәйтү.
4. Толерантлыкны һәм милли традицияләргә һәм башка мәдәният йолаларына хөрмәт белән карауны үстерү.
5. Проектлы һәм тикшеренү методикаларын куллану нигезендә укучыга туган һәм чит илләрдә эзләнү-танып белү иҗаты өчен шартлар тудыру.
6. Педагогның укыту методикасын (технологиясен) сайлауга хокукын, персональ педагогик стилен танып, чит телләргә өйрәтү таләпләрен һәм принципларын түбәндәге парадигмага берләштерергә:
– мәктәпкәчә белем учреждениесендә һәм мәктәптә чит телләргә өйрәтү ачык чагылган шәхси-ориентлашкан һәм коммуникатив юнәлеше бар;
– чит телләргә өйрәтү иҗади процесс буларак төзелә, ягъни теге яки бу мәсьәләләрне чишкәндә, бала үзе теләгәннәрне гамәлгә ашыру мөмкинлегенә ия – укыту укучыларның тышкы һәм эчке (акыл) активлыгында чагыла торган эшлекле характерда;
– укыту укучының туган мәдәниятын өйрәнү, шулай укөйрәнә торган телләр мәдәнияты аша, дөньяның милли күптөрлелеге һәм диалогик фикер йөртү

Укыту-музыкаль бурычлар:

- балаларга беренчле хореографик әзерлек бирү, аларның сәләтләрен һәм омтылышларын ачыклау;

- укытуда педагогиканың төп принципларына таяну;

- музыка һәм хәрәкәтләрнең үзара бәйләнешенә өйрәтү;

- балаларны фикер йөртергә, педагогны тыңларга һәм ишетергә, башкарудагы төгәлсезлекләрне төзәтергә өйрәтү;

- балаларда биюгә мәхәббәт уяту, аларның биюгә сәләтен формалаштыру (музыкаль-хәрәкәт итү, иҗади-сәнгати).

Үстерешле бурычлар:

- ритмны тою, музыкага эмоциональ җавап бирүне үстерү;

- биюнең ачыклыгын, хәрәкәтләр координациясен, киңлектә ориентлашуны үстерү;

-фантазияне, импровизациягә сәләтне уяту;

- артистизм, рольле биюләр башкарыга өйрәнү.

Тәрбияви бурычлар:

- сәнгати зәвык тәрбияләү, төрле халыкларның бию сәнгатенә кызыксыну уяту;

- коллективны туплау, үзара ярдәмләшү һәм бергә иҗат итү нигезендә мөнәсәбәтләрне җайлау;

- балалар бакчасы һәм мәктәпнең концерт эшчәнлегендә катнашу.

Белем бирүнең беренче этабы – ритмика нигезләрен, классик бию, халык биюләренең катлаулы булмаган элементларын үзләштерү, балалар биюләрен өйрәнү.

Белем бирүнең беренче этабы бурычлары:

Белем бирү – музыкаль-хәрәкәтләнү күнекмәләренә өйрәтү.

Үстерешле – развить музыкаль-ритмик координацияне, мускулларны, гәүдәне, табанны тою, музыкаль хәрәкәт хәтерен булдыру.
Тәрбияви – балалрда тыңлый белү, кабул итү, музыкага бәя бирү хисе тәрбияләү.

Көтелгән нәтиҗә

-дөрес итеп кабатлау, укытыла торган материалны дөрес үтәү;

-музыкада динамик үзгәрешләрне аера белү, музкаль хәрәкәт итү образын тудыру;

-музыканы игътибар белән тыңларга өйрәнергә.

Икенче этап – алынган белемнәрне камилләштерү, классик экзерсисны өйрәнүне дәвам итү (дөрес физик үсеш нигезләре буларак һәм балага ритмик тәрбия бирү), халык биюләрен өйрәнү һәм башкару, заманча бию юнәлешләре белән танышу. Актерлык осталыгын үстерү һәм бию-музыка импровизациясенә сәләт тәрбияләү буенча эшнең беренче этабында башланган эшне дәва итү.

Укытуның икенче этабы бурычлары:

Белем бирү – балаларны яңа сәнгати чаралар белән баету.

Үстерешле – музыкаль-хәрәкәт ачыклыгы, гәүдә торышы, табаннарның эше алымнарын камилләштерү, гәүдә пластикасын үстерү, хәрәктәләрне тоярга өйрәтү.
Тәрбияви – җаваплылык, төгәл, дөрес, биремнәрне матур итеп башкарырга омтылу, бу үз чиратында оешканлык, активлык, игътибар таләп итә.

турыдан-туры бәйле булырга тиеш. Уен балаларның моңа кадәр булган физик үсешендә булган яки булуын дәвам иткән хәрәкәт итү тәҗрибәсен сизелерлек дәрәҗәдә баетырга һәм ныгытырга сәләтле. Әгәр педагог үз укучыларының шәхси сәләтләрен яхшы белгән, кече яшьтәге мәктәп укучысының тормыш эшчәнлеге режимына хәрәкәтчән спорт уеннарын кертү рациональ технологиясен белә һәм аларның адаптацион һәс сәламәтлек-үстерү потенциалыннан файдалану алымнарының киң арсеналына ия икән, шул чагында гына нәтиҗә булачак.

Программаның максаты:
Мәктәпкәчә яшьтәге һәм кече яшьтәге мәктәп укучыларының хәрәкәткә ихтыяҗын канәгатьләндерү, эмоцияләрне стабильләштерү, үз гәүдәң белән идарә итәргә өйрәтү, физик, акыл һәм иҗади мөмкинлекләрне, әхлакый сыйфатларны үстерү.
Төп бурычлары түбәндәгеләр:

- физик сыйфатларны үстерү юлы белән белем алучыларның сәламәтлеген ныгыту;
- хәрәкәт итү реакцияләрен, хәрәкәтләрнең төгәллеген, җитезлекне үстерү;
- зирәклекне, иҗади фикер йөртүне үстерү;
- коммуникатив күнекмәләрне үстерү;
- игътибарны, үз-үзеңне тоту культурасын тәрбияләү;
- проблемалы ситуация тудыру, укучыларның үзләренә карата иҗади мөнәсәбәтен активлаштыру;
- индивидуаль һәм төркемдә эшли белергә өйрәтү;
- балларның табигый сәләтләрен һәм мөмкинлекләрен үстерү;
- кешеләргә карата миһербанлылык, ышану һәм игътибарлылык, хезмәттәшлеккә һәм дуслыкка әзер булу, мохтаҗларга ярдәм күрсәтү;
- бердәм продуктив эшчәнлекне оештыру нигезендә кече яшьтәге мәктәп укучыларының коммуникатив компетентлыгын үстерү.
- Подпрограмманы гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә түбәндәгеләр тәэмин ителә:
-

- балаларның физик әзерлеге үсеше һәм балаларның һәм яшьләрнең авырулары кимү, сәламәт яшәү рәвешенә мотивация формалаштыру;
- даими рәвештә спорт белән шөгыльләнүче балалар санының һәм укуларын спорт мәктәпләрендә һәм физик культура һәм спорт өлкәсендәге һөнәри белем бирү оешмаларында дәвам итәргә әзер балаларның артуы;

«Хореография» подпрограммасын гамәлгә ашыру моделе

Хореография – балалар яраткан сәнгать. Уңышлы сәнгати-әхлакый тәрбия өчен хореография үз эченә зур байлык яшергән, ул сәнгатьнең эмоциональ ягын гына үз эченә алмыйча, башкаручыга да, тамашачыга да шатлык китерә. Эш сөючәнлек, түземлек, нәтиҗәгә ирешү өчен үҗәтлек, үз-үзеңә ышану, мөстәкыйллек, ачык булу, ярдәм һәм бер-береңә ярдәм. Бер-берең белән аралашу – укыту процессында мөһим мизгелләр.

Педагогның төп бурычларының берсе – һәр укучыда иҗади индивидуальлекне ачыклау һәм үстерү.

Әлеге программа берничә бүлектән торырга тиеш: ритмика, балалар биюе, классик бию элементлары, халык биюе элементлары, заманча бию стильләре элементлары, милли-мәдәни хореография һәм биюләр дөньясында.

Программа 2 уку елына исәпләнгән, ике этапта уза. Балаларның яше - 5-8 лет.

Программаның бурычлары һәм максатлары

Программаның төп максаты – хореография аша үсеп килүче буынның эстетик үсешенә сәләте.

Куелган максатка ирешү өчен түбәндәге **бурычларны** үтәргә кирәк.

Көтелгән нәтиҗә

- мөстәкыйль эш итү һәм тудыру;
- музыкаль хәрәкәт алымнарын, бирелгән образны пластика чаралары аша тапшыру;
- коллективта аралаша белү, иҗади инициатива күрсәтү.

«Театраль эшчәнлек» подпрограммасын гамәлгә ашыру моделе

Әлеге юнәлешнең төп максаты: өстәмә белем бирү системасында бала шәхесен әхлакый һәм сәнгати-эстетик үстерү.

Әлеге максатка ирешү барышында төп ***бурычлар*** түбәндәгеләр:

Балаларда гүзәллекне эстетик кабул итү сәләтен үстерү, башкарган эштән канәгатьләнү һәм шатлык хисләрен тоюны формалаштыру, балаларда иҗади сәләт үстерү;

музыкаль культура, сәнгать әсәрләрен, табигатьне эстетик тоя белүне үстерү;

һөнәри күнекмәләр алу аша укучыларда социаль адаптациягә һәм коллективта аралашканда коммуникабельлекне үстерүгә ярдәм итү;

- Укучыларда бию, театраль һәм башка белемнәрне, күнекмәләрне формалаштыру.
- Эчтәлеге буенча сәнгати-эстетик, гомуми культура. Оештыру формасы буенча – 3 елга исәпләнгән түгәрәк формасы.
-

Театраль эшчәнлек проекты нигезенә түбәндәге **принциплар** салынган иде:

- *системалылык принцибы* – белемнәрнең күчүчәнлеген, үзләштерүдә комплекслылыгын күздә тота;
- *дифференциация принцибы* – укучыларның төрле юнәлешләр буенча сәләтләрен һәм мөмкинлекләрен ачыклауны һәм үстерүне күздә тота;

- *җәлеп итү принцибы* иң мөһимнәрнең берсе булып тора, ул укучыларның индивидуал һәм яшь үзенчәлекләрен исәпкә ала;
- *коллективизм принцибы* – коллектив иҗади эшләрдә гомуми шатлык һәм файда өчен төрле яклы сәләтләрне һәм ихтыяҗларны үстерергә.

Программаның аермалы үзенчәлекләре һәм яңалыклары түбәндәгеләр: мәктәп укучысы рәссам, башкаручы, режиссер, спектакль композиторы ролендә чыгыш ясаган театр чаралары аша бала тәрбиясенә һәм үсешенә *эшчәнлекле якын килү*;

дисциплинара интеграция принцибы – чиктәш фәннәргә карата кулланыла (әдәбият һәм музыка, әдәбият һәм сәнгать, рәсем сәнгате һәм технология, вокал һәм ритмика); *креа-тивлык принцибы* – баланың иҗатына, аның психофизик тоемлаулары үсешенә, шәхеснең азат ителүенә максималь ориентлашуны күздә тота.

Программаның актуальлеге җәмгыятьнең кеше шәхесендә әхлакый, эстетик сыйфатларны үстерүгә ихтыяҗы белән бәйле.

Нәкъ менә театраль эшчәнлек чаралары аша гомумкешелек кыйммәтләрен аңларга сәләтле, туган иленең мәдәнияты һәм сәнгате казанышлары белән горурланучы, иҗади хезмәткә, уйлап табуга, фантазиягә сәләтле социаль актив иҗади шәхес формалаштыру мөмкин.

Кече яшьтәге мәктәп укучылары өчен әлеге курсның **педагогик максатчанлыгы** аларның яшь үзенчәлекләре: төрле яклы мавыгу, кызыксынучанлык, инициативалык белән чикләнә. Әлеге программа баланың иҗади потенциалын киңәйтергә, сүзлек запасын баетырга, әхлакый-эстетик хисләр формалаштырырга төзелгән, чөнки нәкъ менә башлангыч мәктәптә иҗади шәхес фундаменты салына, җәмгыятьтә үз-үзеңне тоту нормалары ныгытла, рухи ныгу формалаша.

Планлаштырганда төп **максатлар** исәпкә алына:

1. Сәхнә грамоталылыгы элементлары белән таныштырырга.
2. Укучыларда сәнгати зәвык камилләштерү, әхлакый һәм эстетик хисләр тәрбияләү, матурлыкны тоя һәм бәяләргә өйрәтә.

кыйммәтләрен үзләштерү процессында формалаша торган мәдәни тәҗрибәгә эзлекле ориентациягә ия;

− чит телләргә өйрәтү заманча цивилизациянең глобаль проблемаларын һәм чишелешләр эзләгәндә халыкның хезмәттәшлек формаларын аңлаучы толерант шәхес тәрбияләү бурычларын куя. Толерант фикерләү бердәм гомуми Европа мәдәни киңлегенең мөһим бер өлеше булып тора;

− чит телләргә өйрәтү милли үзаң формалаштыру, патриотизм һәм үз кече туган җире традицияләренә хөрмәт тәрбияләү өчен шартлар тудыра;

- чит телләргә өйрәтү яңа: проектлы, иҗади, тикшерену эшчәнлек төрләрен үзләштерү аша уза.

“Физкультура һәм спорт” подпрограммасын гамәлгә ашыру моделе

Укучыларда физик культура күнекмәләре булдыру һәм тәрбияләү, сәламәт яшәү рәвешенә ихтыяҗ формалаштыру өстәмә белем бирүнең әлеге юнәлеше максаты булып тора.

Укучылар белән эш түбәндәге бурычларны хәл итүне күздә тота:

Гигиеник нормаларны һәм кагыйдәләрне үтәп, балаларда физик активлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

Гадел уен алып бару, җиңү һәм җиңелүгә җаваплы мөнәсәбәт формалаштыру;

Уңыш принципларында укучыларда шәхесара аралашуны оештыру;

Балаларда гражданлык, кеше хокукларына һәм ирегенә хөрмәт, Ватанга, табигатькә, гаиләгә мәхәббәт тәрбияләү;

Туган мәктәпкә, туган җиргә, Ватанга мәхәббәт тәрбияләү.

Балалар, яшьләр, өлкәннәр арасында физик активлыкның кимүен игътибарга алып, сәламәт һәм актив яшәү рәвешен пропагандалау теләге әлеге юнәлешне булдыруга этәргеч бирде. Әгәр физик культура, спорт тормышыбыз образы булса, һәм һәркайсыбыз актив гражданин булса, без эшкә сәләтле, уйлап табучан һәм көр булырбыз. Әгәр сәламәт яшәү рәвешенә өйрәтү балачакта башланып, кешенең бөтен гомере буена дәвам итсә, ул чагында яхшы нәтиҗәләргә өметләнергә була.

Мәктәпкәчә яштәге һәм кече яштәге мәктәп укучылары белән спорт секцияләрендә әңгәмәләр һәм практив дәресләр, физик күнегүләр комплексын төзү һәм өйрәнү, саф һавада йөрү, экскурсияләр, халык һәм спорт уеннары, эстафеталар һәм ярышлар иң үтемле эш формалары булып тора.

Белем бирү процессы даими рәвештә катлаулана бара, һәм ул укучылардан сизелерлек акыл һәм нерв-психик киеренкелек таләп итә.

Яңа шартларга адаптациянең уңышлылыгы, укучыларның билгеле бер физиологик өлгергәнлек дәрәҗәсе белән билгеләнә торган башка факторлардан тыш, яхшы сәламәтлек һәм физик үсешне, үзәк нерв системасының һәм организм функцияләренең оптималь торышын күздә тота торган хәрәкәт итү күнекмәләренең һәи физик сыйфатлар үсешенең билгеле дәрәҗәсен күздә тота. Бу мәктәп режимы һәм тормыш эшчәнлегенең яңа шартлары белән бәйле җитди психофизик йөкне җиңү мөмкинлеге бирә.

Әмма мәктәпкә укырга керүче күп кенә балаларның сәламәтлеге һәм гомуми физик үсешенең югары дәрәҗәдә булмавы. Укыту процессы барышында аның түбәнәюе бүген җитди проблема тудыра.

Күп кенә укучыларда түбән хәрәкәт активлыгы, терәк-хәрәкәт аппараты, сулыш, йөрк-кан тамырлары, эндокрин һәм нерв системасы, ашказаны-эчәклек тракты үсешендә функциональ тайпылышларның киң спектры күзәтелә.

Үзенең анатомик-физиологик үзенчәлекләре буенча бала организмы әйләнә-тирә мохитның начар тәэсиренә бирешүчән, шуның өчен дә ул зыянлы тәэсирләрне искәртеп, сәламәтлекне яхшыртуга, уку эшчәнлеген һәм гомуми эшкә сәләтлелекне күтәрүгә ярдәм итүче укыту һәм тәрбия бирүнең тышкы шартларына мохтаҗ.

Шуңа бәйле рәвештә, белем бирү процессының мәҗбүри сәламәтләндерү юнәлеше кече яштәге мәктәп укучысының адаптация чарасы булган уен мөмкинлекләре белән

3. Мәктәпкәчә яшьтәге һәм кече яшьтәге мәктәп балаларында иҗади сәләтләрне, аларның сәхнә һәм сөйләм культурасын, күзәтүчәнлекне, зирәклекне, эмоциональ җавап бирүне үстерергә.
Берничә максатка ирешү программаның **бурычларын** билгеләде:
1.Төрле жанрдагы әсәрләрне сәнгатьле укуда практик күнекмәләр булдыру.
2.Укучыларга психологик һәм сүз аша "йомылганлык"ны җиңеп чыгарга ярдәм итү».
3.Тормышта һәм сәнгатьтә гүзәл һәм ямьсез күренешләргә әхлакый-эстетик ярдәмчеллек формалаштыру.
4.Театр сәнгате чаралары аша фантазияне, фикерләүне, күрү һәм ишетү аша игътибарны, хәтерне, күзәтүчәнлекне үстерү.
5.Сүз белән тәэсир итү, тамашачыга фикерен белдерү, эмоциональ халәткә тәэсир итү, төп хисләрне белдерүче сүзләрдән файдаланырга өйрәнү күнекмәләрен үстерү;
6. Балаларның иҗади мөмкинлекләрен ачарга, әлеге мөмкинлекләрне гамәлгә ашыру мөмкинлеге бирергә.
7. Балаларда игелеклелек, якыннарны ярату, кешеләргә, туган җиргә игътибар, әйләнә-тирә мохитка җитараф булмаган мөнәсәбәт тәрбияләргә.
Үз хәрәкәтләреңне башка балалар белән килештерергә өйрәнүне үстерү; миһербанлык һәм яшьтәшләре белән мөнәсәбәтләрдә контактлылык тәрбияләү; Ритмны тою һәм хәрәкәтләр координациясен үстерү;

1. Сөйләгәндә сулыш алу һәм артикуляцияне үстерү; тизәйткечләр һәм шигырьләр материалында дикцияне үстерү;
2. Балаларны театраль терминология, театраль сәнгать төрләре, тамаша залы һәм сәхнә төзелеше белән таныштыру;
3. Театрда үз-үзеңне тоту кагыйдәләре.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы 5-8 яшьлек балаларның яше (мәктәпкәчә яшьтәге учреждениеләрнең өлкән һәм әзерлек төркеме һәм гомуми белем бирү оешмасының беренче-икенче сыйныфлары.

«ПДД» проектын гамәлгә ашыру моделе

"Юл хәрәкәте кагыйдәләрен һәркем белергә тиеш" программасының төп бурычы – мәктәпкәчә яшьтәге баланы үзен чолгап алган юл киңлегендә ориентлашырга, юл хәрәкәте кагыйдәләрен белеп үтәргә өйрәтү. Подпрограмманы гамәлгә ашыру ике елга исәпләнгән. Юл йөрү кагыйдәләренә өйрәтү өлкән төркемдә башлана, әзерлек төркемендә һәм беренче сыйныфта дәвам итә. Икенче сыйныфта программа катлаулана. Педагогларның һәм ата-аналарның бердәм көч куюы җәяүле һәм пассажирның катлаулы дөньясы белән имин аралашу күнекмәләренә мәктәпкәчә яшьтәге һәм кече мәктәп яшендәге балаларны өйрәтүдә мөһим булып тора. Шул максат белән программаның перспектив планына ата-аналар белән төрле эш формалары кертелгән (күңел ачулар, ял итү, проектлар, консультацияләр һ.б.лар).
Программаның яңалыгы: белем бирү процессын этаплап оештыруны, балаларның һәм ата-аналарның проблеманы хәл итүдә катнашуын күздә тота торган юл хәрәкәте кагыйдәләрен өйрәнү буенча мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар белән эш формаларын һәм эчтәлеген эшкәртүдән гыйбарәт.
Практик кыйммәте
Представленные мероприятия могут использоваться в системе планирования как в совместной деятельности с детьми, так и в образовательной деятельности в ходе режимных моментов, начиная в средней группе.

Мәктәп укучысын юл хәрәкәтендә катнашучы буларак яңа социаль ролен үстерүне, юлларда һәм урамнарда үз-үзеңне тоту культурасын тәэмин итә торган белем һәм күнекмәләрнең мәҗбүри минимумын формалаштыру подпрограмманың **максаты** булып тора.
Программа дәрестән тыш белем бирү эшчәнлегендә тормыш эшчәнлеге иминлеге культурасына караган күнекмәләрне гамәлгә ашыруга юнәлтелгән.
Бурычлар:

1.Җәяүле һәм транспорт чарасы пассжиры сыйфатында Юл хәрәкәте иминлеге кагыйдәләре турында күзаллау формалаштыру.
2.Урам төзелеше, юл хәрәкәте турында балаларның белемнәрен системалаштыру.
3.Балаларны алынган мәгълүматны практик эшчәнлектә кулланырга өйрәтү.
4.Урамда һәм транспортта үз-үзеңне тоту культурасын тәрбияләү.

Көтелгән нәтиҗә:

Алынган мәгълүматны практик эшчәнлектә кулланырга, юл-транспорт мохитында куркыныч вазгыятьне алдан күрергә, культуралы, үз-үзенә ышанган һәм куркынычсыз тәртипкә сәләтле бала.

Программа принциплар нигезендә булдырылган:

Эзлеклелек принцибы – балага белем бирүнең теләсә кайсы баскычы баланың моңа кадәр булган тәҗрибәсенә таяна.

Эшчәнлек принцибы – актив тормыш позициясен стимуллаштыру максатында, баланы уен, танып белү, эзләнү эшчәнлегенә кертү.

Интеграция принцибы – белем бирү процессында гамәлгә ашырыла торган белем бирү өлкәләренең, балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен интеграцияләү.

Дифференцияле якын килү принцибы – махсус булдырылган педагогик ситуацияләрдә, юл йөрү кагыйдәләре буенча түгел, ә юлларда үзеңне куркынычсыз тоту кагыйдәләре буенча балаларга нәтиҗәле педагогик ярдәм күрсәтү мәсьәләсен хәл итү.

Яшь адреслылыгы принцибы – төрле төркемнәрдә эшләү өчен баланың яшь үзенчәлекләренә тәңгәл китереп катлауландырып, бер үк эчтәлек кулланыла.

Мәктәпкәчә учреждение, мәктәп һәм гаилә шартларында бала белән үзара бәйләнештә **күчүчәнлек принцибы** - ата-ана үрнәгеннән дә яхшырак бернәрсә дә инандырмый.

Үзеңне куркыныч тоту сәбәпләре һәм аның нәтиҗәләренең үзара бәйләнеше принцибы. Укучылар үзләрен юл мохитында нинди куркыныч саклап торуын белергә тиеш.

Яшь үзенчәлеге иминлеге принцибы. Кече яшьтәге мәктәп укучыларының мәктәпкә мөстәкыйль баруга һәм урамнарда йөрүгә омтылышы бик иртә барлыкка килә. Бер яктан караганда, баланың ихтыярый сыйфатлары үсешен туктатмау өчен моны хупларга кирәк. Икенчедән – юл мохитының куркыныч булуын аңлау тәрбияләү һәм үз-үзеңне имин тоту гадәтләрен, күнекмәләрен булдыруны тәрбияләү зарур.

Социаль иминлек принцибы. Укучылар үзләренең билгеле бер нормалар һәм үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен үтәү зарур булган җәмгыятьтә яшәүләрен аңларга тиеш. Юлларда андый кагыйдәләрнең үтәлешен Юл хәрәкәте иминлегенең дәүләт инспекциясе контрольдә тота. Юл хәрәкәте иминлеге кагыйдәләрен гомуми иминлек өчен үтәргә кирәк, чөнки мәктәп укучысының урамда һәм юлларда дөрес булмаган гамәлләре аның үзе өчен дә, әйләнә-тирдәгеләр өчен дә куркыныч.

Программаны гамәлгә ашыру буенча эш юнәлешләре

<u>1.Шартлар тудыру:</u>

куркынычсызлык почмакларын ясау;
ЮЙК буенча әдәбият, фотографияләр сайлау;
уеннарга атрибутлар ясау
макетлар ясау.

<u>2. Тәрбияләнүчеләр белән бердәм эшчәнлекне оештыру формалары:</u>

Экскурсияләр.
Күзәтүләр.
Саф һавада йөрүләр.
ЮХИДИ инспекторы белән очрашулар, әңгәмәләр.
Эшчәнлекнең продуктив төрләре.
Уен эшчәнлеге.
Матур әдәбият белән танышу.
Күңел ачулар, буш вакытны уздырулар.

- машина йөрү урыннарында хәрәкәт итү кагыйдәләре турында белемнәрне хәбәр итү;
- светофор сигналларын һәм регулировщикның ишарәләрен аңларга өйрәтү;
- җәмәгать транспортыннан файдаланырга өйрәтү;
- мөһим юл билгеләре, күрсәткечләренең аңлатмасы, машина йөрүче өлешнең билгеләнгән сызыклары белән танышу;
- юл йөрү кагыйдәләре бозуның, машина йөрү юлында үз-үзеңне контрольсез тотуның куркыныч булуын аңлауны тәрбияләү;

Урамнарда, юлларда һәм транспортта кагыйдәләрне үтәп һәм имин торышка өйрәнү нәтиҗәсендә укучылар **белергә тиеш:**

- мәктәптә, өйдә, бистәдә, урамнарда һәм юлларда куркыныч урыннар;
- бистәдә куркынычсыз урамнар һәм юллар;
- бәхетсезлек очракларына һәм аварияләргә китерүче юл мохитендә үз-үзеңне тотуда типик хаталар;
- һава шартлары һәм яктырту белән бәйле урамнарда һәм юлларда куркынычлар;
- уйнарга, велосипедта, роликлы тимераякларда, үзъйөрешле чараларда йөрергә, чаналарда шуарга яраган һәм ярамаган урыннар;
- җәяүлеләр өчен юл билгеләре һәм машина йөртүчеләр өчен билгеләрнең билгеләнеше һәм аталышы;
- **Кагыйдәләр:**
- светофор сигналлары буенча урамнарны һәм юлларны аркылы чыгу;
- җәяүле кичүләре буенча урамнарны һәм юлларны аркылы чыгу;
- күрү зонасында җәяүле кичүләре һәм светофорлар булмаганда юлның машина йөри торган өлешен аркылы чыгу;
- зәңгәр төстәге янып торучы маячок һәм махсус тавыш сигналы белән транспорт чаралары якынайганда юлларны һәм урамнарны кичүдән тыелып торырга;
- тротура, җәяүлеләр юлы буйлап хәрәкәт итү (алар булмаганда – өлкәннәр белән юл читеннән һәм машина йөрү юлы читеннән хәрәкәт итү);
- өлкәннәр озатуында балалар төркеме хәрәкәте;
- өлкәннәр белән бергә транспортта барганда тәрбияле, игътибарлы һәм иминлекне саклау;
- велосипедта барганда имин хәрәкәт итү һәм урамнарга һәм юлларга чыгу мөмкин булган яшьтә булу.

Программаны гамәлгә ашыру механизмы

«Юл йөрү кагыйдәләрен һәркем белергә тиеш” программасын гамәлгә ашыру механизмы түбәндәгеләрне күздә тота:

-календарь план кысаларында тәрбияләнүчеләр белән чаралар уздыру;

-программа 3 елга исәпләнгән: 1 нче ел – 5-6 яшьлек тәрбияләнүчеләр өчен, 2 нче ел – 6-7 яшьлекләр өчен, 3 нче ел – 1 сыйныфтн укучылар өчен (7-8 яшь);

-берләшретерлгән чаралар атнага 1 тапкыр уздырыла,

-тәрбияләнүчеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен өйрәнүгә юнәлтелгән билгеле гамәлләрен этаплап планлаштыру һәм үтәү;

-тәрбияләнүчеләрнең белемнәрне үзләштерүен диагностикалау елга 2 тапкыр уздырыла (октябрь, апрель).

Диагностиканың төп бурычы – баланың программаны үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү.

Проект эшчәнлеге.
Остазлык.

3.Ата-аналар белән үзара бәйләнеш:

консультацияләр
әңгәмәләр
буклетлар, памяткалар
ата-ана җыелышлары
бергәләп күңел ачулар
проект эшчәнлеге
ЮХИДИ инспекторы белән очрашулар, әңгәмәләр
Анкета тутыру
Күчеп йөрүче папкалар
Ата-ана җыелышлары, клублар
конкурслар, викториналар, күңел ачулар.

I этап – белем алуның беренче елы

Бурычлар:

-Әйләнә-тирә киңлек турында күзаллау, анда ориентлашуны формалаштыру.
-Балалар бакчасы участогында һәм балалар бакчасы янындагы җирлектә ориентлаша белүне үстерү.
-Урам, юл, светофор төшенчәләре белән таныштыру.
-Төрле төрдәге транспорт: йөк, җиңел автомобильләр белән таныштыру.
-Юлларда үз-үзеңне имин тоту турында беренчел күзаллауны формалаштыру.
- Юл билгеләре турында күзаллау булдыру: «Җәяүле кичүе», «Җәмәгать транспорты тукталышы».
-Җәяүле, пассажир төшенчәләрен ныгыту.
-Җәмәгать транспортында, юлда үз-үзеңне әдәпле тоту күнекмәләрен формалаштыру.

Көтелгән нәтиҗә:

Балалар бакчасы участогында һәм балалар бакчасы янындагы җирлектә ориентлаша белүче; җәяүле, пассажир, урам, юл, юл чаты, светофор, юл билгеләре төшенчәләре турында күзаллавы булган бала.

II этап – белем алуның икенче елы

Бурычлар:

-Балаларны балалар бакчасы тирәсендә ирекле ориентлашырга өйрәтергә: барлык иҗтимагый биналарны белү, транспорт чараларының төрлелегендә ориентлашырга.
-Транспорт чараларыннан файдалану кагыйдәләренә өйрәтү: пассажирның тукталышта, транспортка утырганда, барганда, чыкканда үз-үзен тотуы.
-Юл хәрәкәтенең төп терминнары һәм аңлатмалары белән таныштыруны дәвам итү: юлларның барлык элементларын, җәяүлеләрнең һәм пассажирларның бурычлары, тимер юл киселешләрен кичү кагыйдәләре, транспорт йөртүче бирә торган кисәтү сигналлары, юл хәрәкәтен җайга салу чаралары.
-Түбәндәге юл билгеләре белән таныштыруны дәвам итү: «Җәяүле кичүе», «Автобус тукталышы урыны», «Балалар», «Җәяүлеләр хәрәкәте тыелган», «Җәяүле сукмагы», «Хастаханә», «Телефон», «Туклану пункты».

Көтелгән нәтиҗә:

балалар бакчасы тирәсендә ирекле ориентлаша белүче, юл хәрәкәтенең төп терминнарын һәм төшенчәләрен белүче, юл билгеләре турында күзаллавы булган, транспорт чарасында үз-үзеңне имин тоту кагыйдәләрен үтәүче бала.

III этап – белем алуның өченче елы

бурычлар:

- машина йөрү урыннарында хәрәкәт итү кагыйдәләре турында белемнәрне хәбәр итү;
- светофор сигналларын һәм регулировщикның ишарәләрен аңларга өйрәтү;
- җәмәгать транспортыннан файдаланырга өйрәтү;
- мөһим юл билгеләре, күрсәткечләренең аңлатмасы, машина йөрүче өлешнең билгеләнгән сызыклары белән танышу;
- юл йөрү кагыйдәләре бозуның, машина йөрү юлында үз-үзеңне контрольсез тотуның куркыныч булуын аңлауны тәрбияләү;

Урамнарда, юлларда һәм транспортта кагыйдәләрне үтәп һәм имин торышка өйрәнү нәтиҗәсендә укучылар **белергә тиеш:**

- мәктәптә, өйдә, бистәдә, урамнарда һәм юлларда куркыныч урыннар;
- бистәдә куркынычсыз урамнар һәм юллар;
- бәхетсезлек очракларына һәм аварияләргә китерүче юл мохитендә үз-үзеңне тотуда типик хаталар;
- һава шартлары һәм яктырту белән бәйле урамнарда һәм юлларда куркынычлар;
- уйнарга, велосипедта, роликлы тимераякларда, үзъйөрешле чараларда йөрергә, чаналарда шуарга яраган һәм ярамаган урыннар;
- җәяүлеләр өчен юл билгеләре һәм машина йөртүчеләр өчен билгеләрнең билгеләнеше һәм аталышы;
- **Кагыйдәләр:**
- светофор сигналлары буенча урамнарны һәм юлларны аркылы чыгу;
- җәяүле кичүләре буенча урамнарны һәм юлларны аркылы чыгу;
- күрү зонасында җәяүле кичүләре һәм светофорлар булмаганда юлның машина йөри торган өлешен аркылы чыгу;
- зәңгәр төстәге янып торучы маячок һәм махсус тавыш сигналы белән транспорт чаралары якынайганда юлларны һәм урамнарны кичүдән тыелып торырга;
- тротура, җәяүлеләр юлы буйлап хәрәкәт итү (алар булмаганда – өлкәннәр белән юл читеннән һәм машина йөрү юлы читеннән хәрәкәт итү);
- өлкәннәр озатуында балалар төркеме хәрәкәте;
- өлкәннәр белән бергә транспортта барганда тәрбияле, игътибарлы һәм иминлекне саклау;
- велосипедта барганда имин хәрәкәт итү һәм урамнарга һәм юлларга чыгу мөмкин булган яшьтә булу.

Программаны гамәлгә ашыру механизмы

«Юл йөрү кагыйдәләрен һәркем белергә тиеш" программасын гамәлгә ашыру механизмы түбәндәгеләрне күздә тота:

-календарь план кысаларында тәрбияләнүчеләр белән чаралар уздыру;

-программа 3 елга исәпләнгән: 1 нче ел – 5-6 яшьлек тәрбияләнүчеләр өчен, 2 нче ел – 6-7 яшьлекләр өчен, 3 нче ел – 1 сыйныфту укучылар өчен (7-8 яшь);

-берләшретерлгән чаралар атнага 1 тапкыр уздырыла,

-тәрбияләнүчеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен өйрәнүгә юнәлтелгән билгеле гамәлләрен этаплап планлаштыру һәм үтәү;

-тәрбияләнүчеләрнең белемнәрне үзләштерүен диагностикалау елга 2 тапкыр уздырыла (октябрь, апрель).

Диагностиканың төп бурычы – баланың программаны үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү.